

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

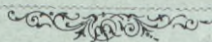
TIDSKRIFT FÖR SOCIALA ❖ ❖

OGH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

REDAKTÖR: LOTTEN DAHLGREN ❖ ❖ ❖

INNEHÅLL:

Kvinnotidskrifters uppgift.

EUGENIE BESKOW: En mor.

Kvinnorna inom post- och telegrafverken enligt den Kongl. komiténs betänkande.

Litteratur: S—D: Jerusalem af Selma Lagerlöf. — F. C.: Drömmen om Österlandet af Sophie Elkan. — K. B.: Reflexer af Amanda Kerstedt. — K. B.: Djupets sagor af Mathilda Roos.

Fredrika Bremer och Svenska akademien.

Föreningsmeddelanden.

Från skilda håll.

Förteckning å till Fredrika-Bremer-Förbundet insända böcker.

SVECIA,

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: Regeringsgatan 3, 2 tr.

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
 Specialité: **Damutstyrslar,**

hvilka förfärdigas å egen Sytelier och levereras fullt färdiga, märkta och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

K. M. LUNDBERG

Textilafdelning, Thyra Grafström.

Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden, kläde, lärft- och yllestramalj, passande för **Dukar, Portiärer, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar** m. m. **Mönster** uthyras. Rekvisitioner från landsorten ombesörjas pr omgående.

Froms Velocipeder

Obs.! — **äro utmärkta** och af alla, som användas, **Priserna nedsatta**, vända dem, mycket omtyckta för deras **Begär priskurant**. **stora hållbarhet och stadiga, lätta gång.**

PER FROMS Velocipedfabriks Aktiebolag

(Kongl. Hofleverantör)

STOCKHOLM, Mäster-Samuelsgatan 34.

Klagomål öfver svårighet att få köpa verkligt god Ättika har föranlett Liljeholmens Vinfabrik att tillhandahålla sin, sedan många år för god smak och fin arom kända Ättikssprit, på förseglade flaskor försedda med fabriken's etikett och spädningstabell.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna vården af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrödda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten inflyttna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

HYLIN & C^{OS}

FABRIKSAKTIEBOLAG

— KONGL. HOFLEVERANTÖR. —

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HÉLIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta vid 1897 års utställning med

GULDMEDALJ

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i Siden och Ylle,
Bomullsvvaror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett

storartadt urval af färdiggjorda

Promenad- och Sällskapsklädningar,

Bluslif och Kjolar,

*Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 2867.

Profver på begäran
kostnadsfritt.

Riks-Telefon 6 26
Allm. Telefon 28 67

OBSERVERA det stora lagret i Svarta Klädningstyger.

*Sverige
sociala frågor*

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

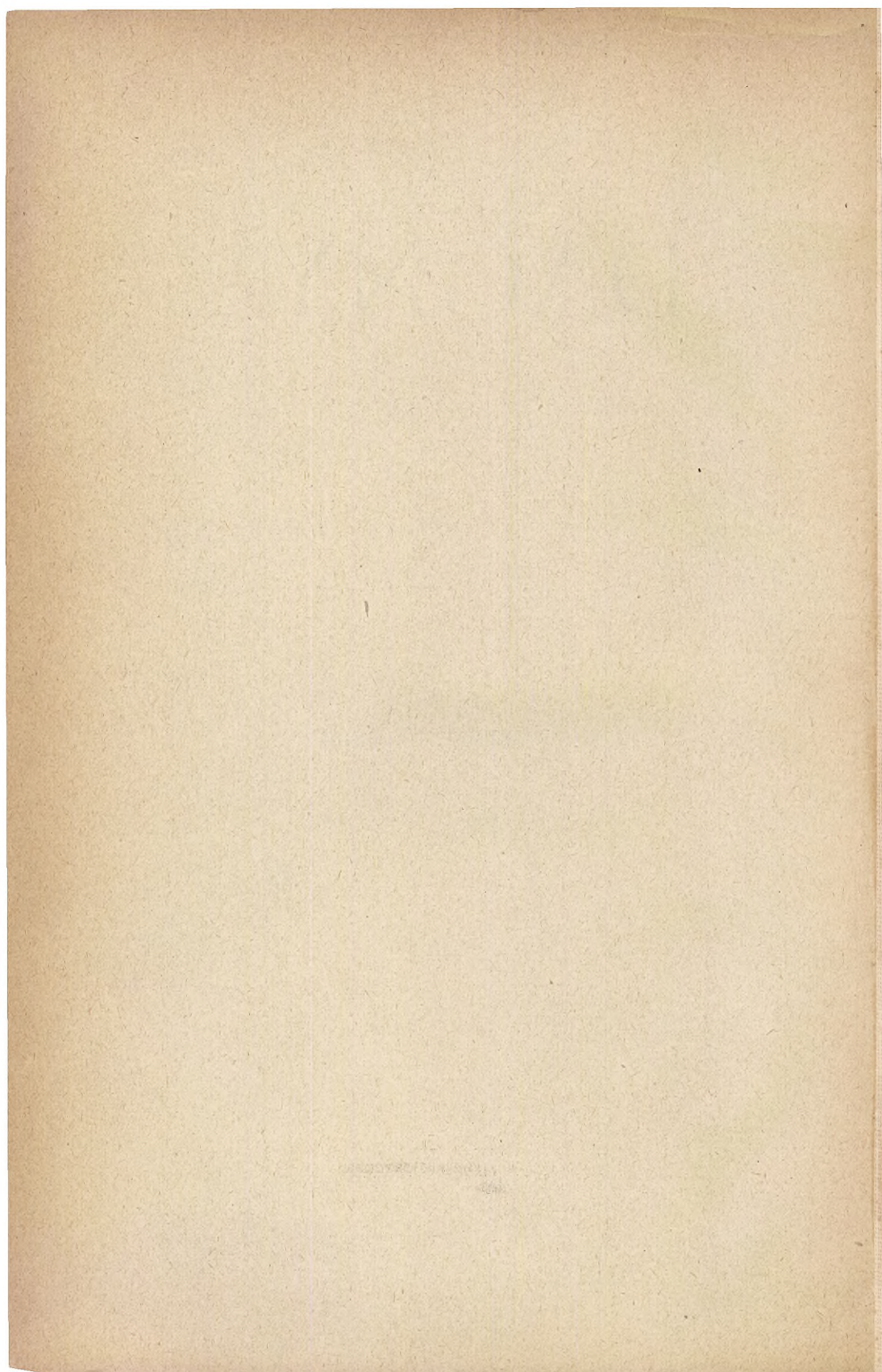
1902

STOCKHOLM

AFTONBLADETS AKTIEBOLAGS TRYCKERI

1902

Kvinnotidskrifters uppgift.

Den äfven hos oss högt skattade norska talarinnan och författarinnan, fröken Gina Krog, redaktris för »Nylænde», har nedskrifvit några tänkvärda ord om kvinnotidskrifters uppgift och betydelse. Hon har förutsättningar att förstå saken, denna norska kvinna. I en lång följd af år har hon midt under strider och svårigheter fört fram sitt lilla blad, och vi veta, att när man strider i Norge går det hett till mellan sköldarna och att svårigheterna där, som allt i detta unga, urkraftiga land, gärna bli af fjällens skyhöga, hårdnackade natur. Men så ser man också, att vårt broderland gått längre i konsten att försätta berg, icke minst på de sociala reformernas område, än som är fallet med de flesta andra nationer.

»Nylændes» betydelse för den norska kvinnorörelsen är för alla dem, som följt med dess olika skeden väl bekant. Tidskriftens ledare, som med så mycken heder gått i spetsen för det kulturella härnadståg, som denna rörelse innefattar, bör således sitta inne med strategiska erfarenheter, som kunna lända andra arbetare på samma verksamhetsfält till nytta. Fröken Krogs tankar rörande den kvinliga pressens uppgift, hvilka förlidet år stått att läsa i en del skandinaviska publikationer, ha gifvit mig en osökt anledning till anställande af vissa betraktelser och jämförelser, tillämpliga på våra egna förhållanden. Nu då vi själfva stå inför ett nytt arbetsår med dess förhoppningar och ovisshet, med dess allvarsfulla uppfordran till ett framåt- och tillbakablickande i tiden, må det väl vara dubbelt befogadt att äfven i Dagny ägna några ord åt det af vår norska kollega med så mycken värme och talang behandlade ämnet: en kvinnotidskrifts uppgift.

»Det är den trånga vägen, som leder till lifvet, och det är den breda vägen, som leder till publikum; huru skall då en tidning, som först och sist ställer sitt mål högt, kunna existera och sprida sina idéer?» Med dessa ord börjar fröken Krogs artikel. Och vid hvarje publicistiskt företag, fotadt på ett visst ideelt program, ha nog dess startare gjort sig samma fråga. Erfarenheten lär ju — och läxan är ej utan sin bitterhet — att idéer, äfven de erkänt goda, icke tränga igenom hos den stora massan, och att man för att vinna dess öra måste slå an en annan ton än den, som är stämd efter ett mer högtflygande ideal. Men när publiken en gång är så beskaffad — och troligen alltid kommer att så förbli — att den hellre vill bli road än undervisad, hellre uppiggad än uppbyggd, återstår alltjämt den frågan, hur en tidskrift, som satt sig ett annat och högre mål före, skall kunna existera?

Några praktiska anvisningar, som på ett fullt effektivt sätt lösa kvinnotidskrifternas existensspörsmål, lämnar visserligen ej fröken Krog, men däremot lägger hon fram för oss så klar den väg, de moraliskt sedt ha att gå, att man ej är i tvifvel om att den är den rätta.

»Man skall bekänna färg helt från begynnelsen och hissa flaggan i toppen från första stunden, där finns intet annat val», säger hon. »Att först söka vinna publiken på de invanda vägarna, göra stigen lätt och jämn att gå på, försöka att smickra litet, att jollra litet o. s. v.», att med ett ord hålla en medelståndpunkt, därmed, menar fröken Krog, uträttas ingenting. — Det är således icke på den stora publiken man skola räkna, och beträffande själfva startandet af ett blad för kvinnornas sak skall man icke tänka på att göra det »förrän man är säker på en liten flock». — »Den lilla flocken» skall, enligt den norska förf:s årsikt, »i strängare mening icke dela ansvaret». Desto bättre må den lösa sin uppgift som bundsförvant, stöd och hjälp.¶ »Det är den som med sin ifver, sin sympati, sitt intresse skall hålla bladet uppe, så att det får tid och ro att sprida sina idéer och vinna själar.»

Hvad som för öfrigt i den här anförda uppsatsen säges om halten och hållningen af en del »kvinnoblad», förtjänar utan tvifvel beaktande. På den stora internationella kvinnokongressen i London 1899 höjdes så väl offentligt som privat röster, hvilka uttalade ett skarpt klander mot de underhålliga engelska kvinnotidningarna, många voro sådana, att själfständiga och intelligent kvin-

nor blygdes öfver dem. Orsaken till deras låga ståndpunkt karaktäriseras ungefär sålunda:

»De startas af män och med mäns pengar. Stundom är äfven män redaktörer, men i regeln stå männen blott bakom företaget och engagera en kvinlig redaktör. Och dessa betjänas af en skara kvinliga medhjälpare. De vinna insteg i hemmen genom att ackommodera sig. De ställa sig i mammons tjänst med hela sin själ.»

»Dessa blad», säger fröken Krog vidare, »höra alla till samma familj. Jag undrar om inte stammodern egentligen är hemma från Tyskland. Men det finns många varianter af arten. De äro högst olika till storlek och utstyrsel. Många af dem äro vackert utstyrda och rikt illustrerade. Några innehålla äfven allt emellanåt goda artiklar af kända författare, ty deras ekonomiska ställning är ofta god och de kunna betala höga honorar.»

»Men om de icke arbeta i någon idés tjänst, så äro de ju oskadliga och kunna utgöra en underhållande läsning i familjerna?»
Ja väl, menar fröken Krog, om de stannade därvid, hade man ju ingenting att säga, »men saken är den, att många af dessa blad kokettera med kvinnosaksidéerna, de begagna dem mycket ofta i snobberiets tjänst, urlaka dem, uppblanda dem, försötma och krydda dem till glädje och heder för kreti och pleti. Man kan förstå, att sådan oskadlighet kan blifva mycket skadlig. Dylika blad kunna aldrig framkalla respekt för kvinnorna» — — —

»En af orsakerna till att männen icke respektera oss är den, att vi hafva en sådan press», hördes ofta engelska kvinnor intyga.
»Nej, män spekulera — och hvad spekulera de ej i? — i kvinnosaken, i kvinliga svagheter, och kvinnorna tjäna dem. Det är icke vägen att vinna respekt för kvinnor» — — —

»Men man behöfver icke gå så långt som till England», säger vår norska kollega, »för att iakttaga fenomen som dessa. Det ser ut som om liknande blad i flera länder fått vind i segeln just efter det att kvinnosaken begynt vinna terräng.» Dock ber hon att ej bli missförstånd. »Det finns tidningar, som äro beräknade för en kvinlig publik, hvilka böra lefva och lefva godt vid sidan af kvinnosaksblad. Vi ha ju nämligen olika kvinliga fackområden, och önskvärdt vore, att de alla med tiden finge sina egna organ. Så ha vi det stora kvinliga fackområdet, det husliga — det förtjänar sannerligen sina särskilda blad, och vilja dessa följa med sin tid och med kvinnosakens eröfringar, så är det glädjande, mycket glädjande.» —

En kraftig motvikt till missförhållanden, sådana som hon påpekar, anser fröken Korg således vara af nöden, och med mycken vältalighet utvecklar hon sättet hur detta skall kunna åstadkommas:

»Aldrig», säger hon, »har en oafhändig, ärlig kvinlig press varit nödvändigare än nu, då de största uppgifter vänta på sin lösning, den är nödvändigare nu än i kvinnosakens första stadium. Men huru skall den byggas upp?

Först och främst genom att bevara det man har, stöda och upprätthålla det. Icke låta det tvina genom brist på näring, icke låta det ödeläggas genom otidig kritik. Om det väsentliga är i ordning, om det är ärligt, kraftigt och ädelt, låt då icke bristerna eller felen eller ofullkomligheterna, eller hvad de nu allesammans må kallas, stå i vägen. Den tid, som används till att kritisera, kunde bättre brukas till att hjälpa.» — — — »Om man erkänner, att kvinnosakens förvärkligande kräver en omvärdering af många värden, om man förstår att den till sitt innersta väsen är ett mänsklighetens evangelium, då förstår man också, att den måste verka motstånd och förargelse.

Ett blad för kvinnornas sak måste nödvändigtvis vara ett oppositionsblad. D. v. s. det behöfver icke begynna som ett polemiskt blad, men lång tid skall icke förgå, förrän det märker sig vara det. Det blir kamp sent och tidigt, men icke allenast kamp. Svärdet och murslefvén — de äro ju icke egentligen kvinliga attribut, men vi bruka dem och de höra samman. Ja, trots allt, byggs det så idogt i alla land för vår sak, så man icke kan få plats till att omnämna det en gång.

Här möta vi då genast en del af det martyrskap, som följer med kvinnosaksbladen: det är att de på grund af sin begränsade läsekrets måste vara små, — och i samma mån behofvet att utvidga sig växer, ju tyngre tryckes man af det begränsade utrymmets martyrskap. Och under normala förhållanden skall detta behof växa med ämnena och stoffet. — Ty hvad allt är icke vårt stoff? Från att endast hafva behandlat kvinnosaken i trängre mening, får man lust att behandla allt — allt som är kvinligt och mänskligt. Ty är det icke nödvändigt att allt ses också med kvinnornas ögon?» — —

Det skulle ännu återstå mycket af intresse att citera af fröken Krogs artikel, där det dessutom förekommer en del anmärkningsvärda yttranden om den kvinliga journalistens uppgift äfven inom den

större dagliga pressen, men grundtanken däri torde med det redan anförda vara angifven.

* * *

Utgår man nu från ofvanstående i mångt och mycket så beaktansvärda uttalanden, måste man fråga sig: hvilka beröringspunkter förefinnas mellan dem och våra egna förhållanden? Helt visst äro beröringspunkterna många, ehuru olikheten mellan norsk och svenskt åskådningssätt här som så ofta träder i öppen dag. I Norge, äfven om man som i här berörda fall kan se tillbaka på ett mångårigt, i utveckling stadigt arbete, är det alltid fråga om landvinningar och nydaningar, blicken riktas mot nya upptäckter, det är med nya mål i sikte som »flagen heises helt til top», som man går till kamp sent och tidigt, och orden »opposition», »polemik», »färg», o. s. v. spela in i de norska kvinnoaksorganen lika undvikligt som i andra företeelser inom det politiskt-sociala lifvet.

Den svenska kvinnopressen däremot, den för hvilken vår tidskrift egentligen är den enda representanten, har nödvändigtvis en helt annan karaktär. I vårt broderland litas man på sin unga kraft och seger anses endast möjlig om den föregåtts af strid. Äfven hos oss saknas icke strid, — hur skulle detta vara tänkbart, ty hvar finnes lif utan strid? — men den så att säga historiska grund vi ha att bygga på — och Dagnys och dess föregångares »Tidskrift för hemmet» aktningvärda antal årgångar och de ädla, för vår odling så betydelsefulla kvinnonamn, som däri outplånligt stå inristade, hänvisa ju på en sådan — denna grund, säga vi, skänker en trygghet, på samma gång den ålägger förpliktelser, hvilka måste bestämma den hållning, man har att inta till dagens äflan och strider.

Och hvilken har varit vår »stridstaktik», särskildt då det för den svenska kvinnan gällt eröfringar på det ekonomiska och rättsliga området? Utan hetsighet eller polemiska anfall ha vi ofta genom direkt hänvändande till myndigheter och institutioner, och, vi kunna väl äfven påstå, genom att med ordets makt bearbeta den allmänna opinionen, på öfvertygelsens väg vunnit fördelar, som säkert icke förvärfvats genom ett aggressivt tillvägagående. Mångfaldiga segrar, vunna i det tysta, ha vi att visa tillbaka på, föregångna af en mångårig kamp mot fördomar och orättvisor, och af ett arbete, om hvars omfattning och svårigheter de, som endast haft att skörda arbetets frukter, icke ha en aning. Och med all rätt kunna vi

hänvisa till våra spalter, som till den historiska urkund, där man kan följa alla för det kvinliga släktet mer betydelsefulla landvinningar. Den svenska kvinnorörelsens historia är således vår egen, och erkänner man den enas betydelse, måste man också erkänna den andras.

För öfrigt äro nog många af de stötestenar, som den här citerade norska auktoriteten sätter i samband med kvinnotidsskrifterna, tillämpliga på vår egen: liten läsekrets, inskränkt utrymme, ekonomisk osäkerhet, växande konkurrens, ligkiltighet å ena, kritik å den andra sidan. I sanning det behöfs ej ringa kärlek och entusiasm för sin sak och fast öfvertygelse om kvinnofrågas djupa etiska innebörd för att under alla dessa motigheter icke svikta, utan som de norska lystringsorden lyda: »segla modigt framåt med flaggan hissad i topp».

För en svensk kvinnotidskrift tillkommer dessutom svårigheter, betingade af den säregna ställning, kvinnofrågan hos oss på senaste åren intagit.

I den från kvinnornas egen midt utgångna hetsiga striden om denna frågas etiska och sociala innebörd, i hvilken så godt som hela vårt folk indragits, ha vi som kvinnopressens representant, äfven deltagit. Det sätt hvarpå vi under deltagandet i denna strid konsekvent häfdat vårt på en lugn och sund utveckling baserade program, d. v. s. objektivt och passionfritt, med förbigående af hvad som kunde hänföras till personligheter, sökt att klargöra vår ställning till de lifsfrågor, som det här gällt, torde icke lämnat något tvifvel rörande denna ställnings halt, och vi våga påstå, att den moderation vi iakttagit icke med något sken af rätt kunnat tolkas som ett kompromissande med sanningen. Äfven om misstydingar icke saknats och det från håll, där likheten i åsikter gifvit oss rätt att påräkna förstående af och hjälp i våra sträfvanden, tro vi dock, att en opartisk och fördomsfri dom skall erkänna, att vi aldrig ha svikit det kvinnoideal, som vår saks ädlaste och mest dugande förkämpar satt upp för oss.

* * *

Åskådningssättet rörande kvinnan och hennes ställning i världen har underkastats många skiftningar sedan »Tidskrift för hemmet» för nu mer än 40 år sedan för första gången i Sverige tog upp kvinnornas sak. Men nyttan och nödvändigheten af att ett land

äger ett språkrör för de kvinliga intressena gör sig gällande lika fullt nu som då; ja, vi kunna i sanning ge vår norska kollega rätt: »att aldrig har en oafhändig, ärlig kvinlig press varit nödvändigare än nu».

I samma mån som kvinnans verksamhetsfält ökas, i samma mån ökas ju också de ämnen som påkalla en saklig och genomgående utredning. Ja, det har kommit därhän, som fröken Krog säger, att ej blott allt kvinligt utan äfven allt mänskligt ligger inom en kvinnotidskrifts sfär. På samma gång måste den ju oförtrotet, med seg ihärdighet söka inpränta i det allmänna medvetandet den hårdlärd läxan, att kvinnan är en faktor i världsutvecklingen, som så godt som inom alla faser af kulturilifvet måste tagas med i beräkningen. Det tycks väl, att detta är en så själfklar sak, att man därpå ej skulle behöfva slösa så mycken trycksvärta, men alltjämt — och ej minst i vår tid — spåras en tendens, och det på många områden, att glömma eller kringå de som fastslagna ansedda sanningarna, och illa skulle det gå oss kvinnor, om vi ej hade tillfälle att göra vår röst hörd, när det gäller.

En sådan stämman, som för fram fordringar, önsknings, rättmätiga klagomål, har Dagny sökt att vara. Vi våga tro, att vår stämman ej alltid klingat förgäfvets. Äfven om de vid alla mänskliga företag oundvikliga felgreppen och misstagen med deras nedslående erfarenheter ofta vidlådit våra sträfvanden, äfven om vi mången gång haft en känsla af vanmakt och af att ha talat för döfva öron, ha vi dock lika ofta erfarit den uppmuntrande vissheten, att vårt inlägg i månet för det kvinliga släktet viktigt spörsmål icke varit utan betydelse.

Ännu är det mycket som återstår, innan hvad man kallar »kvinnorörelsen» afstannat, innan den upphör att vara ett tillstånd med ett fortgående, framåtskridande förlopp. Litteraturen, denna gradmätare på en kulturrörelses omfattning, talar äfven här sitt betydelsefulla språk, och den alltjämt växande kvinnotidskriftslitteraturen, representerande kvinnoföreningar öfver hela världen, visar i hvilken kolossal utveckling denna rörelse är stadd. Att söka länka densamma in i den rätta riktningen är den ärliga kvinliga pressens uppgift. Detta har också städse varit vår sträfvan. Men äfven om vi sökt visa hvar vägen går fram, är det ännu långt kvar innan målet är uppnådt och således länge innan kvinnotidsskrifterna sagt sitt sista ord.

Hvad ha vi nu att hoppas af framtiden? Den »lilla flock»,

hvars sympati och intresse varit vårt stöd under de gångna årens svårigheter och motgångar, den, hoppas vi, alltjämt skall stå oss bi, men den »stora massan», hur öfvervinna dess okunnighet, likgiltighet eller oförstående? Årsskiftet och den nya årgång, vi stå i begrepp att börja, ge oss rätt att ställa fram den frågan.

Litande på lifskraften i vår sak, se vi emellertid framtiden som ligger framför oss ljus, trots vår tids tendens till att vilja omvärdera kvinnovärdet i en reaktionär riktning. Själva ha kvinnorna börjat förstå, att det ej går an att stillatigande låta världen ha sin gång och allt mer ha de också lärt sig begagna sin yttranderätt och sin yttrandegäfvä. Det tillfälle Dagny erbjuder för den svenska kvinnan att föra fram sina tankar i ämnen af vikt, ej blott för henne själf utan för hela vårt folk, hoppas vi i allt vidsträcktare mån skall tagas i anspråk, och att det alltså mellan oss och vår läsekrets skall blifva ett samarbete i ärlig sträfvan att finna sanningen.

En mor.

Anna satt framför spisen och lindade sin lilla. »Lilla» hade knubbiga armar och ben och ljust, lent hår, men det bästa på henne var ögonen. »Lilla» kunde titta så välsignadt klokt med sina små ögon, och »lilla» kunde skratta. Men ingen kunde begripa, hur glad mor blef, när hon första gången såg »lilla» fästa blicken. Ingen visste, i hvilken ångest mor gått för hvar och ett af de tre sista barnen, innan hon fått syn på det där tecknet till förnuft i deras ögon.

Den äldsta — stackaren — hur hade hon ej gladt sig öfver honom och pratat för honom och pysslat med honom — det vet man ju, att det är liksom kärast med den första — och han hade en så rar liten kropp till en början och ett riktigt trefligt litet ansikte. Och såsom hon hade gått och längtat efter, att han skulle börja skratta och sträcka armarna efter henne!

Litet sen var han kanske, hade hon tänkt, och så kinkade han mycket om nätterna och hade ett så besynnerligt sätt att vicka med hufvudet och vända på ögonen, utan att kunna fästa blicken — men inte att hon hade en tanke på, att han inte var som han

skulle. Inte förr än den förfärliga dagen, då granngårds-Karin visade henne på det.

Hon mindes ännu grant, hur det var. Hon satt, liksom nu, framför spisen, och hon hade »lille» i knäet och tokades med honom för att försöka få honom att skratta.

Då kom granngårds-Karin in och satte sig att prata på soffan vid fönstret. Med ett skrek hon till: »Jösses du! pojken kan ju inte fästa blicken än, sickna underliga ögon han har — du ska si, han blir idiot!»

Då hade Anna känt som om något huggit till i bröstet på henne — komma och säga sådant om hennes gosse! — Och hon hade blifvit så ond på granngårds-Karin och sprungit in i kammaren med »lille» och slängt dörren i lås efter sig. Och hon kunde sedan på långa tider inte tåla Karin.

Men hur det var, började hon allt mer och mer observera gossens egenheter och hon förtrodde sin ängslan till Johannes, mannen. Denne skrattade först och sade något om kvinnofolkspjunk, men sedan blef han eftersinnande.

Det blef snart tydligt för dem båda, att gossen ej var som han skulle. Men detta var något, som måste döljas, tyckte Anna.

Det var ju en skam att ha ett sådant barn. Hur hon brukade rycka till, då det tog i dörrlåset, hur hon brukade rusa undan med honom, stackaren. Det var ett förskräckligt år det där första — underligt att hon fick behålla sitt förstånd. Hon kunde ligga timtals på sängen och stöna af smärta. Hon kunde ej be till Gud hvarken för sig eller barnet, hon tyckte, det var en hård Gud, som satte det lilla kräket in i världen — — —

Så kom den förfärliga tid, då han skrek hela nätterna igenom. Där blef aldrig någon ro i stugan. Natt efter natt turade de om, hon och Johannes, att bära honom fram och tillbaka öfver golfvet, men ingenting hjälpte. Och ett sådant skrik, inte som ett vanligt barns. — Hon kunde ännu se Johannes för sig, där han satt upprätt i bädden, krithvit i ansiktet — det kunde komma något så styggt i hans ögon, att hon blef rent skrämmd — Gud vet, hvad han hade för tankar — — —

Men så blef det då liksom lättare för gossen igen, och de kunde stilla sina sinnen och taga upp bördan med honom. — Vår Herre visste väl, hvad mening han hade med att låta honom lefva.

Och nu hade åren gått. Gud hade gifvit henne tre vackra,

starka barn, som hon ej behöfde blygas för att visa. Inte för att hon blygdes nu längre för honom, stackaren — hvad nyttade det till? — Och han behöfde ett så stort förbarmande. Där låg han år efter år hjälplös och ovetande och fick skötas som ett lindebarn. Han skulle aldrig kunna stiga på sina förkrympta ben, aldrig lyfta sitt oformliga hufvud från kudden. Främmande tyckte, att han var svår att se på, inte tyckte hon, han var så svår inte. Hon tyckte sig stundom skymta något liknande ett leende öfver hans drag, då hon kom med maten, och ibland hade hon af hans oartikulerade ljud trott sig höra, att han försökte säga »mamma» — kanske hade han ändå en känsla af, att han kunde »ty sig» till henne.

Nu låg han och slängde med hufvudet där borta, det var visst något han ville. — Hon tog »lilla» från bröstet och lade henne i vaggan och gick fram till gossen.

»Hur är det fatt, Anders?» sade hon och strök honom smeksamtt öfver håret.

Han grymtade till och förvred ansiktet.

Hon ordnade om litet i hans bädd och gick sedan efter en skål välling och bröd och satte sig att mata honom, medan hon samtidigt höll vaggan i gång med foten.

StampanDET af små bara fötter hördes ute på dörrstenen och ifriga röster — dörren slogs upp, och Sven och Elin, mors lyckobarn, stormade in i stugan.

»Mor, mor — — —!»

»Tyst!» sade mor, »tyst, tyst, lilla sofver».

»Mor», ropade båda barnen på en gång, med ett försök till att hviska, »mor, vi har sett Gud».

»Åhnej», sade mor. »Gud är i himlen.»

»Ja, men vi såg honom», sade Elin, »han gick i luften.»

»Ja», sade Sven, »och han var så vacker, han hade gull på håret och långt hvitt skägg och en hvit klädning — —.»

»Och ett gullskärp hade han också, vet mor», sade Elin, »och det lyste rundt omkring Gud. Mor kan inte tro, hvad Gud var fin — — —.»

»Ni har drömt», sade mor och lade armen om Elin, »ni somnade väl borta på ängen».

»Nej, visst inte», sade Sven ifrigt, »vi lekte, men så fick vi se Gud i luften. Han kom gående högt oppe öfver ängen och gick rakt fram öfver stugan och försvann bortåt skogen — och vi sprang

efter — — —. Kom så skall vi gå och titta, om han kommer tillbaka igen.»

Och de drogo mor med sig ut ur stugan. Men Gud syntes inte, inte på hela himlen.

Men himlen var så blå, där fanns knappt en enda molntapp. Det var så vackert ute, så mor lockades stanna kvar en lång stund och roa sig med barnen på backen utanför stugan. De plockade blåklint och bundo kransar och voro glada ihop, men mor tänkte gång efter gång på, hvad barnen berättat. Hon tyckte, det var så underligt.

Och hon talade om det för far, då han kom hem om kvällen.

Medan hon berättade, kom granngårds-Karin in. Hon runkade på hufvudet och menade, att det var ett förebud.

»I ska si, I får inte behålla barna», sade hon.

Johannes hostade och såg bortåt dragsoffan, där barnen lågo och sofvo.

»En ska' inte fästa sig vid, hvad barn pratar», sade han kort. Så tog han sin mössa från bordet och gick ut för att reparera något, som var i olag på ladugårdsdörren.

Anna satt och lutade hufvudet i händerna. Hon hörde inte, hur Karin lade ut om, hur svårt det varit hos Per Larssons i Mölängen, då de miste sina barn, det ena efter det andra, i skarlakansfeber, och hur hon sedan öfvergick till att tala om mjölkningen och hafreskörden. Det kom för henne, Anna, där hon satt, som hade hon sträfvat hela lifvet igenom med att hålla sorgen från tröskeln — men nu rådde hon ej med längre, hon var trött, som efter ett tungt, tungt arbete — — —.

* * *

Inte hade man tid att sitta och lyss efter döden i Långmosse torp. Lifvet var där med sin trägna hvardagsgärning. Skrämseln vek bort från mors sinne. Hon hade ju barnen hos sig, glada och lefvande. Där var en munterhet om dem i stugan, som lyste upp och lättade ända bort till vrån, där Anders, stackaren, låg.

De ville ha honom att skratta med. De hoppade och dansade för honom — »Kan Anders aldrig bli som vi, mor?» De sprungo efter ängsbollar och höllo tätt intill hans ögon — nog måtte han väl ändå tycka, att de voro granna. De delade sina kakor med honom. Det var så lustigt, att stoppa in bitarna i munnen på

honom. »Nu blef han glad, mor». De klappade honom med sina små bruna händer — det var synd om stackars bror, som aldrig fick springa och leka på ängen — — —.

Mor satt och log till barnens nojs. Hon tyckte, det lät som fågelkvitter.

Den ena ljusa dagen gick efter den andra. Mor kände sig så lätt till sinnes, som hon inte gjort, sedan hon fick sorgen för Anders. Det tycktes henne lätt att sträfvä för dem alla.

Så en kväll, då hon stod gnolande framför spisen och rörde gröt till aftonvarden, kommo Sven och Elin in i stugan så förunderligt stillsamma. De satte sig tillsammans på träsoffan och höllo hvarandra i hand.

»Hur är det fatt?» frågade mor och vände sig om.

»Sven är sjuk», sade Elin.

Och då mor gick fram till soffan, lutade Sven sitt ansikte mot hennes kjol och brast i gråt.

»Nu är det här», tänkte mor, »nu är det här», och hon kände, hur hon liksom stelnade till. Men så tog hon sig samman och började pyssla om gossen och hade honom att lägga sig på sängen.

Han klagade öfver ondt i halsen och blef brännande het emot natten och kastade sig af och an som i oro.

Dagen därpå började det på samma sätt med Elin.

Mor vek inte från dem. Hon försökte allt, hvad hon kunde tänka ut, men sjukdomen endast förvärrades. De ville inte se åt maten, inte ens den rara fruktsoppan hon kokade, de fingo så svårt för att svälja, stackarena, och svårt att få luft. Det skar i mor att se dem lida, utan att kunna hjälpa. Natt efter natt satt hon och liksom kämpade med döden om dem. Hon visste, att det var döden, men hon kunde inte släppa taget. Så kom sjukdomen äfven öfver Anders, och kampen i stugan blef allt hårdare.

Och så en natt blef det slut för Sven, där han satt lutad i mors knä. Mor blef sittande kvar till morgonen med den döda gossen i famnen och smekte hans ansikte.

Men så snart det dagades, gick far till grannens och lånade häst och for till staden att hämta doktor. Inte för att han trodde, att det nyttade — döden tog väl ändå, hvad den skulle ha — men han stod ej längre ut med att sitta och se på.

Det var tre mil till staden, och doktorn var ej strax tillreds att följa med ut till landet. Och när far om aftonen kom åter med honom, hade äfven Elin slutat.

Doktorn såg flyktigt på de båda döda barnen, som ännu lågo kvar i sängen, och befalde, att de skulle flyttas ut och sängkläderna vädras. Därpå undersökte han idioten och ordinerade för honom. Hvad det var för sjukdom, yttrade han ej.

Femton kronor kostade doktorshämtningen. Det var bittert för far att betala ut de pängarna — nu — — —.

Far fick grannens Aron att skjutsa doktorn tillbaka till staden och själf stälde han sig att snickra ihop små kistor.

Han arbetade som en jäktad hela kvällen. Svetten stod honom i pannan, och gång efter gång måste han sätta sig att hvila, så besynnerligt svag hade han blifvit, men han rådde ej med att vara inne i stugan.

Mor gick som i en yrsel och stälde för »lilla» och Anders. Men när barnen där inne hade somnat, smög hon sig till barnen där ute, barnen som blifvit utflyttade i boden, och bredde ett täcke öfver dem, och så lutade hon sig öfver dem och lyddes. Natt efter natt, så länge barnen voro kvar hemma, smög hon sig ut för att lyssna — men där var så förunderligt tyst.

När söndagen kom, fick far låna häst och vagn igen. Mor hade klädt Sven och Elin i hvita kläder och gifvit dem blommor i händerna. Mor stod på förstukvisten och såg dem fara bort på kyrkofärd. Hon stod där ännu, när dödslockan började ringa. Då satte hon händerna för öronen, sprang in i stugan och kastade sig på golvet.

Barnet i vaggan började gråta, idioten låg och jämrade sig som ett djur, men mor steg ej upp för att trösta. Det var som hade hennes själ varit långt borta. Hon tyckte sig höra de döda barnen ropa efter mor — och hon slets efter dem, glömsk af allt, som band henne kvar — — —

Men när far kom tillbaka hem från begrafningen med granngårdarnas karlar, som hjälpt honom bära och nu skulle ha fägnad, gick hon tillsammans med Karin och stälde med kaffet, och far, som ej kunnat bärga sig för gråt borta vid grafven, förskräcktes öfver hennes stela, tårlösa blick.

Han begynte berätta om grafven, om prästens tal, om prästfrun, som kommit och tagit honom i hand — — —. Men orden stockade sig för honom.

Dag efter dag gick mor omkring i stugan på samma frånvarande sätt. Anders blef bättre, och »lilla», som endast haft ett lindrigt anfall, var nu alldeles kry igen. Men det var, som om

ingenting kunde lätta för mor. Hon hade ingen smekning för Anders, hon rådde ej med att tokas med »lilla», hon såg ej, att far gick och kämpade med hårda tankar.

Men till sist blef det för tungt för far. En kväll, då han kommit hem uttröttad från arbetet och kastat sig på sängen, och idioten började stöna på sitt vanliga djuriska sätt, sprang han upp och slog denne.

»Mina rediga barn tog Gud», skrek han, »men du din satans unge får lefva — —.»

Då gick mor fram och tog far öfver armarna — hon förstod i ett ögonblick hur han hade lidit.

»Stackare», sade hon, »stackare, så svårt du har haft det.» Så satte hon sig hos gossen och föll i gråt, för första gången efter barnens död.

»Du tror väl, att dom är saliga, far?» frågade hon. »Du är väl riktigt säker på, att dom är saliga?»

»Ja», sade far, han kunde ej få fram mer. Han satt lutad öfver bordet och snyftade som ett barn.

Det var som om ett tvång hade lösts. Far och mor, som under denna sorgens tid liksom skyggat för att komma till tals, sökte åter hvarandra.

De yppade, den ena för den andra, sina syndiga tankar. Hur de gått och väntat på, att vår Vår Herre skulle ta det stackars kräket. Hur eländigt bittert det tycktes dem, att se honom vända åter till lifvet, medan de andra, glädjebarnen — — —. Med skälfvande stämmor talade de samman om de döda barnen — —.

Mor fick längtan att gå bort och pryda grafven. Hon skulle bära dit sitt rosenträd, som nu stod i efterblom, och nästa vår kunde man sätta tusenskönor. Det skulle bli en vacker liten graf.

Mor satt med händerna knäppta i knäet. Det hade kommit stillhet öfver henne, som om hon åter kunde ta sig till med att trösta på Gud. Och hon smålog bort till far.

Följande dag, då far kom hem, var det fejad i stugan som till helg. Golfvet var skuradt, gardinerna tvättade, det var löfvadt i vråarna, det stod blomsterkvastar på bordet. Och Anders säng var framflyttad till det trefligaste fönstret.

»Det kanske kan va' lite' mindre söckent för honom», menade mor, »att ligga där än borta i vrån, törhända han kan få syn på trä'na och blommorna».

Far nickade. Han stod och såg på, hur ljust det hade blifvit

stugan. Så tog han upp »lilla» ur vaggan och började nojsas med henne på soffan.

»Du ska si att vår lilla blir en rar tös med tiden», sade han.

»Ja», sade mor, »nu får hon bli vårt tröstebarn.»

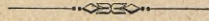
Mor tog sitt rosenträd och två små kransar, som hon bundit ihop af vintergröna. »Vill du passa på barna en handvändning», frågade hon, »mens jag tittar dit bort?»

Hon kastade en sjal om sig och skyndade neråt stigen. Ju närmare hon kom till kyrkogården, ju fortare gick hon. Hon hade så brådt, mor. Det var som om hon stämt möte.

Till vänster om kyrkan, intill den stora linden, skulle det vara. Och mor, som inte kommit förr — men nu skulle där bli fint.

Hon lade sig på knä framför grafven och strök på jorden med händerna. Hon strök så varligt, mor, som om hon smekte. Det tiggde i henne efter att kunna göra något, en enda liten smula, äfven för de döda barnen.

Eugenie Beskow.

Kvinnorna inom post- och telegrafverken enligt den Kongl. komiténs betänkande.

Den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén för utarbetande af nya stater för post- och telegrafverken har nu afgifvit sitt betänkande. Ur de digra luntorna vilja vi utdraga några punkter belysande kvinnornas ställning och löneförhållanden inom de resp. verken.

I.

Postverket.

För närvarande kunna kvinnor vinna följande befattningar inom *postverket*, nämligen:

såsom postmästare af 5:te klassen,	
» » » 6:te »	
» postexpeditörer af 2:a lönegraden (i regel endast män i denna lönegrad).....	kr. 2,794
» postexpeditörer af 3:e lönegraden.....	» 2,012
» » » 4:e »	» 1,803
hvarjämte de tjänstgöra som e. o. biträden.	

Då f. n. ingen kvinna har anställning såsom postmästare af 5:te klassen och endast 2 af den 6:te, torde en redogörelse för förslagen till ändrade klassindelningar vara obehöflig, utan vilja vi endast framhålla, att rätt för kvinna att vara postmästare är bibehållen.

Vårt hufvudintresse blir sålunda fäst vid postexpeditörernas löneförhållanden. Dessa hafva i det stora hela bibehållits vid de belopp de erhöilo år 1899 och skulle enligt förslaget utgå med:

postexpeditör af 2:a lönegraden	kr.	2,800
» » 3:e » »		2,050
» » 4:e » »		1,800 ¹⁾

(3:e och 4:e lönegraderna afsedda hufvudsakligen för kvinnor.)

Såsom förbättringar kunna dock påpekas, att fe räkningspängar skulle lämnas de tjänstemän och af styrelsen antagna extra biträden, som å postkontoren mottaga och utlämna kontanta medel, åtskilliga förmåner ang. tjänstledighet vid sjukdomsfall m. m. Om sålunda komiténs förslag innebär någon förbättring, så kan det dock icke sägas motsvara hvad man hoppats såsom resultat af komiténs arbete. De förhoppningar man hyst angående höjda löneförmåner, ang. ålderstilläggens ökande i 3:e och 4:e lönegraderna från 150 till 400 kr. eller lika med hvad 2:a lönegraden redan har, samt främst angående rätt för kvinnan att erhålla pension, hafva icke förverkligast. I en tid då löneförhöjning är dagens lösen inom nästan alla områden, har komitén föreslagit, att de kvinliga postexpeditörernas löner skola bibehållas vid de sänkta belopp, som fastställdes år 1899.

Men när man granskar lönefrågan ur en annan synpunkt än den rent ekonomiska, förefaller komiténs förslag märkligast. Af förslaget framgår nämligen, att komitén insett »den frestelse, som ligger i handhafvandet af de genom postverket gående stora pänningebelopp» och därför föreslagit, att för postexpeditör af 2:a lönegraden begynnelseaflöningen höjes med 200 kr. med motsvarande iminskning af ålderstilläggen, en löneförändring, som ovillkorligen ennebär en löneförbättring. Såsom vi ofvan nämnt, tillhöra i regel endast män denna 2:a lönegrad. Genom denna passus af komiténs förslag får man omedvetet den uppfattningen, att det är postexpeditörer af 2:a lönegraden = män, som i allmänhet sköta kassorna inom postverket. Så lär emellertid ej vara förhållandet. I Stockholm t. ex. tjänstgjorde hösten 1901 flera kvinliga postexpeditörer

¹⁾ Uti alla här nämnda lönebelopp ingå tjänstgöringspängar och ålderstillägg samt provision. De utgöra sålunda den högsta lön, som ernås.

(tillhörande 3:e och 4:e lönegraderna) än manliga vid kassorna och dessutom tjänstgjorde så många kvinnliga extra biträden vid sådana kassor, att enligt beräkning c:a $\frac{2}{3}$ af postverkets kassor i Stockholm sköttes af kvinnor och $\frac{1}{3}$ af män.

Sålunda har komitén, samtidigt med att den ansett nödigt förbättra lönevillkoren för 2:a lönegraden, hvars personal hufvudsakligen utgöres af män, icke funnit skäl föreslå löneförhöjning för de lönegrader, där kvinnor utgöra flertalet. Kvinnorna tilltror man utan vidare, äfven då de tjänstgöra som extra biträden (d. v. s. med en lön af 75 kr. i månaden), att handhafva de stora penningebeloppen. Komiténs förslag har sålunda kommit att för de vid postverket anställda kvinnorna innebära det vackraste betyg för ärlighet, som de gärna kunnat önska sig.

Men den olika »moraliska värdeämätning» för manligt och kvinnligt arbete, som vederbörande vid ifrågavarande löneåtgärd utgår från kan emellertid ej annat än väcka förvåning. Äfven om, som komiterade hålla före, »frestelsen» för en kvinnlig kassaförvaltare skulle vara mindre än för en manlig, är ju ansvaret och arbetet lika stort, och kan det vara staten värdigt att neka sina kvinnliga tjänare en ersättning svarande mot det förtroende, som pålagges dem, och som de visat sig fullt värdiga att kunna fylla?

Men anledning af att pensionsrätt ej föreslagits för kvinnor tillhörande postverket, påminna vi om, att för kvinnor inom detta verk ej utfärdas annat än »förordnande eller konstitutiorial», hvarigenom tjänsten ej blifver definitivt tillsatt. Grunden till denna bestämmelse kan, säger komiténs betänkande, »hufvudsakligast antagas hafva varit att därigenom fritaga kvinnlig postfunktionär från skyldighet att med afgifter bidraga till Civilstatens pensionsinrättnings enskilda änke- och pupillfond». År 1899 var den kvinnliga postpersonalens pensionsfråga före vid riksdagen. Motionen därom afstyrktes af statsutskottet under förklarande, att då de kvinnliga postexpeditörerna erhöilo allenast förordnande å sina befattningar, utskottet icke kunde anse lämpligt att tillerkänna dem allmän pensionsrätt.

Sålunda inträffar det märkliga att *år 1884* beslutas, att de kvinnliga postexpeditörerna endast skola tillförordnas, emedan pensionskassans stadgar ej äro fullt tillämpliga på dem, och att sedan *år 1899* statsutskottet motiverar sitt afstyrkande af motionen om pensionsrätt för samma personer med, att vederbörande blott vore tillförordnade.

Vi få väl i denna sak dock se en tröst i att post- och tele-

grafkomitén »icke velat underlåta att uttrycka den förmodan, att, likasom kvinnliga postexpeditörer och postmästare blifvit i afseende å rätt till ålderstillägg och semester likställda med män som innehafva ordinarie dylika befattningar, rätt till pension af postmedel vid uppnådd viss lefnads- och tjänsteålder nogsamnt torde komma att i sinom tid tilldelas äfven kvinnliga posttjänstemän». Det är väl ock att hoppas, att motion i denna fråga ånyo kommer att väckas och att den dag ej skall vara aflägsen, då pensionsrätt tillkommer den kvinnliga postpersonalen lika väl som andra statens tjänare.

II.

Telegrafverket.

Af komiténs förslag för detta verk fästa vi oss i dag endast vid de löneförändringar, som föreslagits för de kvinnliga telegrafisterna.

Nuvarande lön är 900 kr. jämte tre ålderstillägg, hvarterda å 100 kr., utgående efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring, hvartill för de telegrafister, som äro stationsföreståndare, kommer förmånen af fri bostad, lyse och vedbrand.

Komiténs förslag till aflöningsstat upptager:

100 kvinnliga stationsföreståndare eller manliga stationsmästare:	} Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
lön 1,050:—	
tjänstgöringspängar 450:— 1,500:—	
200 telegrafister hvardera	} Efter 5 år kan lönen höjas med 150 kr. och efter 10 år med ytterligare 150 kr.
lön 900:—	
tjänstgöringspängar 400:— 1,300:—	

Såsom synes, har en ganska betydande höjning af löner föreslagits, en höjning, som dock icke kommer telegrafisternas löner att nå högre än till postexpeditörernas af 4:de löneklass. Detta oaktadt kringskäras de utlofvade beloppen af många möjligheter till inskränkning. Så t. ex. afdragas af sagda lön kr. 250 mot förmånen af fri bostad, vedbrand och belysning, hvilket allt nu lämnas stationsföreståndare utöfver lönen. Än viktigare är dock förslaget att å en del af de 100 stationerna kvinnliga stationsföreståndare skulle tjänstgöra, men å andra manliga stationsmästare. Detta vill med andra ord säga, att män af betjäntklassen, hvilka endast genomgått folkskola, skulle i arbete och löneförmåner jämföras med de bildade

kvinnorna, som tjänstgöra som stationsföreståndare. Komitén föreslår, att af de 100 platserna 20 tillsättas med sådana manliga stationsmästare, men då i detta sammanhang orden »till en början» användas, framgår tydligt, att afsikten är att, om försöket lyckas, fortskrida på denna väg, hvilket för de kvinliga telegrafisterna skulle innebära, att de allt mera hänvisas till den lägre ofvan nämnda lönen.

De skäl, som af komitén anföras äro, att kvinnor väl skulle vara fullt kompetenta vid de mindre stationerna, men att å de större där manliga betjante funnos anställda, öfver hvilka stationsföreståndare skola föra befäl, där telefonväsendet särskildt utvecklats och föreståndarskapet föranleder skyldigheter beträffande linie-underhållet eller där i större utsträckning förekommer beröring med allmänheten i afseende å meddelande af upplysningar rörande telefonförhållanden, kvinnan icke skulle på ett fullt tillfredsställande sätt kunna fullgöra dessa med föreståndarskapet förenade göromål. Såsom ytterligare skäl framhålles, att befordringsmöjlighet saknas inom verket för en viss klass där anstälde betjante, näml. de s. k. budbärarne, och komitén finner det ligga något tilltalande i att såsom stationsmästare använda de ynglingar, hvilka visat arbetsamhet och pålitlighet samt förmåga att tillägna sig de för tjänst i telegrafverket speciellt erforderliga kunskaper.

Måne icke häri ligger grundorsaken till hela förslaget? Det är den gamla vanliga gången: mannens fördel, som köpes på kvinnans bekostnad.

Naturligtvis kunna vi ej tilltro oss att bedöma i hvad mån en man af betjäntklassen kan ersätta den bildade telegrafisten, men i en af byråchefen Wennman afgifven reservation gifvas såväl den skarpaste kritik af förslaget i denna del, som ock de ämplaste lof-ord åt de kvinliga telegrafisternas arbete. Vi hoppas kunna sedermare införa det hufvudsakliga af denna reservation och vilja nu endast därur med korta anföranden bemöta de skäl, som åberopats mot kvinnans användande som stationsföreståndare. Byråchefen Wennman säger visserligen, att i den mån göromålen vid en station blifva mångartade, bör en manlig föreståndare i allmänhet reda sig bättre än en kvinlig, men exempel har ock funnits å motsatsen. Han framhåller, att lämnandet af upplysningar icke kan vålla någon öfvervinnelig svårighet, och att öfvervakandet af huruvida fel å apparater och ledningar blifva i vederbörlig ordning afhjälpta kan ske lika väl af kvinlig föreståndare, ty hon kan lika väl som en manlig konstatera att telegraferingen eller telefoneringen

lider af fel eller åter går obehindradt, och den manliga kan, lika litet som den kvinliga, personligen följa reparatörens åtgöranden utom stationslokalen, då han af stationstjänstgöringen är förhindrad att lämna tjänsterummet.

Reservanten, som äger mångårig erfarenhet af kvinnans arbete i telegrafens tjänst, förklarar dessutom sin erfarenhet vara, att de kvinliga stationsföreståndarna såsom biträde vid dessa undersökningar icke voro underlägsna, tvärtom var den pålitligaste bland alla just en af dem.

Därefter yttrar byråchefen Wennman: »Men om det, icke desto mindre, anses nödigt att öka antalet manliga föreståndare, — — — — — har reservanten icke kunnat gå in på, att dessa nya manliga föreståndare skulle rekryteras ur betjäntklassen, lika litet som postverkets representanter inom komitén kunnat medgifva, att föreståndare för de minsta postkontoren skulle utses bland vaktmästarepersonalen inom postverket.»

Vidare redogöres för utvidgningen och utvecklingen af telegrafverket samt huru telefonväsendet tillfört telegrafverket så många nya och mer omfattande göromål af både teknisk och administrativ natur, »att någon *förminskning* väl icke borde ifrågasättas, men väl snarare en *ökning* i kompetensvillkoren för den personal, som inom lokalförvaltningen, hvar och en på sin ort, skall förestå och omhändrafva rörelsen.»

Mot anställandet af stationsmästare anföres, att de sakna erforderlig kompetens att utöfva ett sakkunnigt och verksamt chefskap öfver ett stort antal underlydande växelstationer och telegrafexpeditioner, att de sakna språkkunskaper, att denna brist, betänkelig nog vid telegrafering, har än ledsammare följder vid telegrammens befordran genom telefon m. m.

Tills vidare nöja vi oss med nu gjorda anföranden och tillägga blott följande vitsord åt de kvinliga telegrafisterna: »De skickligaste kvinliga expeditörer äro icke i ringaste mån underlägsna de skickligaste manliga, vare sig med afseende å expeditionsmängden per dag, eller med hänsyn till den noggrannhet, med hvilket arbetet utföres. Vid brådskande tillfällen, sådana som förekomma vid jul och nyår synnerligast å de stora stationerna, hafva ock de kvinliga ådagalagt samma uthållighet som de manliga, genom att fullgöra dubbel tjänstgöringstid per dygn och derunder expediera lika många telegrammer.»

Vi återkomma i ett följande häfte till dessa för statens kvinliga ämbetsinnehafvare i många afseenden så viktiga komitébetänkanden och till de spörsmål, som därmed äga sammanhang.

Litteratur.

Jerusalem. Två berättelser af *Selma Lagerlöf*. I. *I Dalarne*.

Det är nu tio år sedan Gösta Berlings saga kom ut, och sedan dess har hvarje nytt arbete af Selma Lagerlöf motsetts med högt spända förväntningar. Det har alltid varit en efterlängtd njutning att åter träda in i den sagovärld, som hennes skapande fantasi byggt upp, från hvilka tider och länder hon än hämtat sitt virke. Hon må skildra Siciliens barnsligt lättörda folk eller vår nordiska medeltids kämpagestalter, dogernas stad eller en gammal förfallen herrgård vid Värmlandsgränsen — alltid har hennes drömmars rike tjusat oss med sitt mystiska halfdunkel och sina plötsligt öppnade oändliga perspektiv.

Så entusiastiska beundrare som Gösta Berlings saga har dock knappast någon af Selma Lagerlöfs senare skapelser samlat omkring sig. Det beror icke blott på, att denna dikteykel var första uppenbarelsen af hennes fantasiss outtömliga skatter, det beror äfven på, att ämnet helt föll inom denna fantasiss trollkrets. Det gammaldags herrgårdslifvet, ja hela en aflägsen svensk landsbygds lif pulserar i denna bok och med alla sina fantastiska öfverdrifter, sina hjältars sorglösa lek med ödet eller utmanande trots är den alltigenom och äkta svensk.

I »En herrgårdssägen» är det ett likartadt motiv, ehuru mycket mindre sammansatt, som formats till en af Selma Lagerlöfs starkast präglade och mest helgjutna skapelser. Men först i sin nu föreliggande bok har diktarinnan skänkt oss ett motstycke till Gösta Berlings saga, en ny svensk bildkedja, hvars länkar, om än mindre rikt facetterade, dock uthamrats med så mycket säkrare konst.

Det är ej en värmländsk herrgård utan en bondgård i Dalarne, kring hvilken denna gång alla berättelserna koncentrera sig. Det är den aflägsna bygden med kyrkbyn till medelpunkt och skogens skräck och sägner om öfvernaturliga makter till bakgrund, det är män och kvinnor ur allmogen, Selma Lagerlöf nu tecknar med diktarens lefvande intuition, typer som kanske snart höra det förflutna till lika mycket som kavaljererna på Ekeby.

Ingmarssönerna, som efter far sedan urminnes tider arvingar till gården och socknens myndigaste män, äro typiska dalkarlar af

den kraftiga, själfmedvetna och ordknappa ras, som upprepade gånger gripit in i Sveriges öden. De karaktäriseras förträffligt i inledningen, som i kärftva men med verklighetens hela makt gripande drag berättar en Ingmar Ingmarssons egendomliga kärlekssaga. Kring hans barn, lill Ingmar, som blott är en gosse, då fadern dör, och den äldre dottern Karin, härskarinna på gården efter honom, är det sedan själfva berättelsen eller snarare berättelsecykeln utspinner sig.

»I Dalarne» är en nutidsskildring. Det lugna lifvet i dalgången mellan älf och skog, där hvardagens arbete vid plog och lie, hacka och spett afbrytes af söndagens regelbundna kyrkfärder, börjar uppröras af dyningar utifrån. På det kyrkliga området förlorar det häfdvunna sin auktoritet. Man bygger missionshus, man flockas kring sektpredikanter och slutligen firar den religiösa fanatismen en lysande triumf, då flera af socknens bästa män och kvinnor på sin ledares kallelse besluta att utvandra till det heliga landet och grunda ett broderskap i Jerusalem.

Hela den nu antydda rörelsen, som lär hafva haft sin motsvarighet i verkligheten, är skildrad såsom man kunde vänta af Selma Lagerlöf, utan spår af vare sig sentimentalitet eller öfverlägsen ironi, med en mild humor och en förstående sympati för den djupt mänskliga evighetsträngtan, som söker sig uttryck i religiösa företeelser som denna. Dräplig är först och främst berättelsen om skolmästarns tilltag att bygga ett missionshus till stöd för kyrkan och själf hålla bibelförklaringar i luthersk anda, ett försök som slutar med, att han måste rymma fältet för andra lekmanpredikanter, målsmän för den ena sekten efter den andra. Den som får största inflytandet i bygden, förre smeden och svensk-amerikanen Hellgum, är dock mindre säkert tecknad, kanske med afsikt hållen som en halft mystisk uppenbarelse med hypnotisk makt öfver sin omgifning. Så mycket mer lefvande äro hans anhängare och motståndare, den lilla till kyrkbyn och socknen begränsade värld, där det drama utspelas, som han gifvit uppslag till.

Den gamla Ingmarsgården, där Karin och hennes make upprätthålla släkttraditionerna af arbetsamhet och rättrådighet, blir stamhället för Hellgumianerna; och då den stillsamma Karin en gång gripits af öfvertygelsen, att Gud kallar henne till brödrasamfundet i Jerusalem, kan ingen makt i världen förmå henne att stanna. Hon måste sälja gården och allt hvad hon äger för att följa den manande rösten, och hon blir imponerande i sin fanatism. »Det följde en sådan värdighet med Karin, att ingen hade mod att klandra henne.» Brodern Ingmar Ingmarsson har också släktens sega styrka, men han sätter den in på att vinna tillbaka fädernegården och rädda den undan sågverksbolaget. Han har förlorat sin förmögenhet och han kan endast nå sitt mål genom att uppoffra sin ungdomskärlek och trolofvade, skolmästarns Gertrud. Denna de båda syskonens olika utvecklingsgång är mästerligt antydd och kulminerar i framställningen af auktionen på Ingmarsgården, hela bokens glanspunkt,

en skildring lika utmärkt af enkel åskådlighet som af koncentreradt skålfvande lif. Djupt gripande är också kapitlet om Gertrud, hennes sorg och orediga hämndbegär, som afspeglar sig i drömmen — ett psykologiskt fint drag — och hennes hämnd i handling på Ingmars bröllopsafton, innan hon, gripen af religiös hänförelse, sluter sig till Hellgumianernas pilgrimståg. Det är något af de gamla folkvisornas ton och stämning i denna enkla och djupa själshistoria, och intrycket häraf stärkes ytterligare af det fina draget med de båda trefaldt lyckligt funna varierade motivén.

Till den nu antydda hufvudhandlingen anknyta sig, som sagdt, i likhet med förhållandet vid Gösta Berlings saga och Antikrists mirakler, liffullt berättade episoder. En sådan är historien om Hök Matts Eriksson, som vill sälja det hemman han själf röjt och odlat för att följa sonen till Jerusalem, men i sista stunden korsar öfver kontraktet och döfvar sorgen öfver skilsmässan med att bryta sten, tills han blir dödstrött. En annan — och kanske den i all sin korthet mest gripande — förtäljer om Ljung Björn och hans bror Per och deras afsked på grafstenen, då pilgrimerna draga bort. Ett helt galleri af individuellt lefvande gestalter från torparen, som håller mera på Ingmarssönerna än på sin egen släkt, till den gamla döfva prostinnan i kyrkbyn har Selma Lagerlöf skänkt oss i sin nya bok.

Det är blott första delen af »Jerusalem», som hittills utkommit. Man längtar att se denna mäktiga nya insats i vår litteratur, detta verk af den djupaste diktarfantasi, som ett avslutadt helt. Man längtar också att i diktens form möta författarinnans intryck af detta Österland som hon ännu blott låter hägra i utvandrarne drömmar och som här å omslaget till den första delen symboliseras af en blå hvalfbåge, inramande en utsikt öfver Dalarnes älf och blånande höjder.

S—d.

*

Drömmen om Österlandet af *Sophie Elkan*.

Sophie Elkans nya bok, »Drömmen om Österlandet», erinrar om ett yttrande af Sören Kierkegaard, så lydande: »Det är alltid vårt lifs Moses, (d. v. s. vår fulla, poetiska lifskraft), som icke kommer in i det förlofvade landet; det är blott vårt lifs Josua, som kommer dit. Som Moses till Josua, så förhåller sig vårt lifs poetiska morgondröm till dess verklighet.»

I själfva ordet Österland ligger något bedårande, lockande som en fager dröm, för oss västerlänningar, kanske därför att den första underbara sagovärld vi som barn fingo blicka in i belystes af stjärnan från Österland.

Förf. har med vaken blick och varmt förstående studerat Egypten och dess förhållanden i våra dagar, dess ljusa såväl som dess mörka sidor. En representant för den bästa delen af folket är den unge, intelligenta läraren från Kairo, Saïd ben Ali, som rest

till England (fiendelandet) för att aflocka de mäktiga världsinkräk-
tarna hemligheten i deras styrka.

Ödet — d. v. s. skolstyrelsen — skickar honom vidare till
Nääs' slöjdskola. Där gör han bekantskap med en ung svenska,
som han friar till, därför att han tror, att »Gud vill det»; — först
emedan hon skall hjälpa honom, Saïd ben Ali, i hans uppfostrings-
arbete — och så emedan han älskar henne. Men hon afböjer
hans anbud, hon besvarar icke hans känslor — icke *då*.

I bokens senare afdelning är handlingen förlagd till Egypten,
och vi få en klar föreställning om den himmelsvida olikheten mellan
österländskt och västerländskt åskådningssätt och att kulturen aldrig
kan bli densamma för de så i grund och botten skilda raserna.
England har kanske uträttat storverk i administrativt och industriellt
hänseende — i kulturellt har det det icke — och det är engels-
männen själfva, som ha fördel däraf, icke Egyptens folk. Hos detta
sjuder och jäser hatet mot dess s. k. beskyddare — det bittraste
af allt hat, det vanmäktiga.

Boken är lika mycket en skildring af öfverensstämmelsen
mellan österländsk och västerländsk världsåskådning som af olik-
heten mellan två personligheter.

Ingen inser den djupa klyftan mellan dem bättre än Stina
Brenner, den svenska flickan, som vann Saïd ben Alis hjärta, då
de vistades som arbetskamrater på Nääs, och som i sin längtan
efter hans land lärde sig älska honom. Hon känner dock, att icke
ens kärleken förmår slå bro mellan så vidt skilda världar. Och så
skiljas då de båda älskande — uppgifva lyckodrömmen, visserligen
med en underström af vemod, men med stolt, värdig resignation,
så som allvarligt kännande och tänkande människor kunna uppgifva
den egna lyckan, då lifvet kräfver offret.

Den anstrykning af humor, som lifvet ofta har, äfven i sina
mest tragiska moment, har förf. i allmänhet skarp blick för och
låter den här komma till sin rätt — men icke mer. I »Drömmen
om Österlandet» återfinna vi samma fina, värdade stil, som vi känna
igen från föregående arbeten. Aldrig ett ord som stöter, eller ett
ljud som skorrar.

Förf. förtjänar en särskild mention för sina naturskildringar.
De göra icke intryck af att vara resultat af den vilda jakten efter
originella liknelser, som somliga för sed hafva, så att läsaren knappt
vet *hvad* det är som beskrifves, om det är Vår Herres åker och äng,
skog och sjö, eller om det är ett marknadsstånd, en utstyrselpjäs
eller en vansinnigs förlupna fantasier.

I bokens början förekommer en liten förtjusande målning af
»de ljusa sommarnätternas land». Det hvilat en så äkta svensk
sommarnattsstämning öfver de få raderna, att den uppväger ett helt
galleri af »originella» bilder.

F. C.

Reflexer, roman af Amanda Kerfstedt.

Som dufvans oljblad och Aararats toppar verkar Amanda Kerfstedt i den nutida syndaflo den af kvinliga författare. Och med lugnets glädje att veta sig »på det torra» och på kända marker, träder man ut ur den »ark» af misstro, gränsande till liknöjdhet, hvori man tagit sin tillflykt. Vi veta, att när detta namn står på titelbladet borgar det för ett godt viljande, som också i sitt gifvande ger sitt bästa i ärlig och innerlig mening. Och när »kritiken» här som allestädes skall fram, tänker man blidare än vanligt på det gamla ordspråket, omsatt till lag af Thorild: »att döma allt i sin art».

Fast vi emellertid skridit till verket i så mild sinnesstämning, måste vi erkänna — och det kanske första gången i Amanda Kerfstedts mångåriga författarskap — att vi inför hennes sista roman stå betydligt bragta ur fattningen, spörjande ut i mörker efter ett fäste, där vi med tillfredsställelse kunna hvilat vår tanke och känsla. Denna roman *Reflexer* är bygd på en så egendomlig, enligt förf:s eget påstående, verkligen i lefvande lifvet föreliggande händelse. Det är en i alla andra afseenden exemplarisk ung mans fanatiska kärlek till och sorg öfver sin i barndomen döda syster, som lägger en bred skugga af mysticism och nära nog egensinnigt hemlighetsmakeri öfver hela hans lif och alla hans handlingar och hvilket till sist skiljer honom från en älskad och älskande, ehuru i denna enda punkt ej förstående hustru. Denna Psykes ättling vill veta och se äfven med risk att förlora sin lycka, och det går henne sämre än hennes stammoder i sagan, ty det hon får se verkar på henne vidrigt och löjligt — en känsla som impulsivt delas af läsaren — och hennes lycka är död för alltid. Icke ens vid den ensamme själssjuke mannens hjärtebikt inför den flicka, som med sin gudsfruktans lugna tillförsikt blir hans räddande ängel, mista vi denna känsla af naturvidrighet.

Vi vilja ju gärna tro både på den präktige unge mannens egna ord och på förf:s uppfattning af hans lyckligtvis rätt enastående lifsöde, väl vetande att »ingen roman är märkvärdigare än lifvet själf», men förstå kunna vi ej, ej ens med de inre dunkla instinkter, som så ofta förhjälp oss, kvinnor, till en rätt intuitiv blick på för oss främmande företeelser. Och den stora frågan är — om förf. själf förstätt innebörden af sitt ämne? Skulle icke, när allt kommer till allt, en medicinsk och icke, som här skett, en litterär behandling, varit den rätta? Förf:s tillvägagångssätt att i framställningen ge lika bredt rum åt nästan alla de andra i boken tecknade personerna tyder för öfrigt på en äfven af henne själf känd brist i ämnets förmåga att fylla sitt område.

Emellertid är nog bokens bästa sidor att söka just i dessa kring hufvudfiguren löst grupperade personer; där känna vi också helt igen den Amanda Kerfstedt vi lärt oss älska. Dessa bi-personer äro alla hvar på sitt sätt karaktäristiska och väl igenkännliga ur lifvet. Alla, så vill man åtminstone förstå förf:s mening,

vanmäktigt sträfvande efter lyckan, innan den fulla förtröstans ljus får upplysa pliktens tunga väg. Man antar, att det är dessa i olika själar olika nyanserade misströstans reflexer, som gifvit boken sitt namn, och som vi i de flesta fall få se, eller åtminstone hoppas få se, skingrade vid bokens slut. Den mest gripande scenen är utan tvifvel den gamla byprocentarens ångest inför sitt enda barns sjukbädd, en ångest, som koncentreras, men också till sist löses, i det gamla bibelordet: »Och hafver jag någon bedragit, gifver jag honom fyradubbelt igen».

Förf. åberopar i det lilla förordet samma argument, som en annan författare, Gustaf af Geijerstam, i sin senaste diktning gör gällande: ämnets kraf att blifva till; och författarens: jag måste. Amanda Kerfstedt erkänner, att hennes ämne stått hindrande i vägen för annan produktion, vi äro därföre glada, att förf. nu är det kvitt och att hon kan återgå till sin vanliga sfär, inom hvilken hon kan vara fullt säker, att åter som förr mötas af läsarens odelade sympati.

K. B.

*

Djupets sagor af Mathilda Roos.

Mathilda Roos och Amanda Kerfstedt bygga i allmänhet sina arbeten på samma grund: den varma religiositetens, ur hvilken och till hvilken de vilja leda och härleda alla de lifsföreteelser de skildra. I Mathilda Roos' sista arbete är denna tendens genomförd med en så ensartad konsekvens, att den till slut rent af verkar frälsningsmöte, trots den poesi och stämning, som hon lyckats breda öfver flera af sina sagor. Mathilda Roos vill nämligen i dessa sina s. k. »sagor» från svunna tider och om gångna människor se samma vanmakt i sökandet *utan* förtröstan, liksom samma frid i och med densammes ernående, äfven om den tillägnas i elfte timman. Den himlaröst, som i en af berättelserna gjuter denna frid i ett af världen illa åtgånget hjärta med de orden: »... Emedan du hörde min röst i dit hjärta och wardt lydigt emot det kärlekens och offrets bud jag själf hafwer fullbordat och nederskrifvit i människornas hjärtan, så skal du hafwa detta, at i din släkt skal aldrig fattas en man, som står inför mit ansikte ...». Denna röst uttalar kortfattadt bokens innehåll och författarinnsans mening.

Namnet *Djupets sagor* betingas synbarligen af den sägen om sjön Hågarn, hvilken står som en kort symbolisk inledning till berättelsesamlingen. Då enligt folktron den i sjöns djup öfver sitt lifs otrohet rufvande gamle kungen sörjer, »då är det som djupets sagor stiga upp och skälvas mot tingens yta och komma människorna att bäfva för det fördolda hemligheter». Nästan alla sagorna äro också intimt förbundna med denna sagosjö och trakten däromkring. De målningar af naturen förf. ger äro äfven mången gång så varma och fulla af kärlek, att vi gripas af sagans sanning, för så vidt sagans ton får komma till sin fulla rätt, hvilket ej alltid är fallet hos en

berätterska af Mathilda Roos' halt, emedan den bestämda afsikten att sammanställa naturens och lifvets mening, är så framträdande.

Det är i allmänhet i de första, mest sägenartade skildringarna, hon lyckats i detta. Den första, »Mor på Sunnanfors», är ju egentligen ingen sägen, ehuru den tenderar att en gång bli det i föreställningen hos traktens folk, och dock är det i denna berättelse som stämningen snuddar vid Selma Lagerlöfs. Det hela är så enkelt berättadt, en färg som af lönnlöfvens skiftning om hösten, en gammaldags klädedräkt för tro och seder, se där nästan allt, och ändå är det nog för att ge oss den vackraste pastell af den gamla fröken, hvilken blir för läsaren en af de fridens bärare, som vi längta efter i världen, och som vi så sällan möta, men som en gång sedda aldrig gå ur vårt minne.

»Vetteryds kvarn» är en mörk sägen om otrohet och sorg bland människorna och längtan efter försoning hos naturens bundna andar. Hvad som här väcker ens förvåning är den gestalt strömkarlen fått. Vi äro vana sen mycket, mycket gammalt, att i honom se en mörk poetisk sagovarelse, visserligen varm, längtande och vemodig, men aldrig förr eller senare har väl någon konstruerat honom till väckelsepredikant, direkt hänvisande till »böckernas bok», i hvilken han, necken, till och med skulle ha läst! Om undertecknads sagosans ej sviker, skulle man väl snarare tro honom afsky och rädas den bok, som med sin klarhet bryter udden af all hans dunkla makt. Det må ju för öfrigt stå en hvar författare fritt att behandla våra sagofigurer efter smak, men hufvuddragen i en urgammal sägens bild stå väl ändå kvar.

De första kortare berättelserna förefalla egentligen som introduktioner till den längsta, »Trådar af järn», som upptager väl en tredjedel af sidantalet, men som i anmälares tycke är den minst lyckade. Man desillusioneras redan i början af berättelsen, och den egentliga historien har sedan ej kraft att rycka upp intresset. Dessamma inledes nämligen med ett gammalt familjedokument från »Anno domine 1796», hvilket dokument äfven hos den olärde väcker vissa dubier om äktheten. Troligen har förf. i ren litterär energi skjutit öfver målet hvad hela den delvis allt för ålderdomliga (och delvis åter för moderna) utstyrseln vidkommer, för att nu inte tala om att hon låter den för öfrigt så präktige karolinen citera en 60 år senare diktad kuplettstrof. Hela berättelsen, både i och utom detta dokument, är närmast en exemplifiering af den gamla förfärliga domen i 2:a Mose bok: »Jag Herren din Gud är en stark hämnare...».

Med den förut omnämnda ensartade tendensen, som orubbad går genom hela boken, har Mathilda Roos liksom själf begränsat sin läsekrets till dem, som icke mäktat se Gud på mer än en väg. Och för en så seende och vidhärtad berätterska är detta en själfbegränsning, som man beklagar och med första hoppas få se upphäfd.

K. B.

Fredrika Bremer och Svenska akademien.

Den hyllning, som Svenska akademien nyligen ägnat Fredrika Bremers minne, i det akademien med anledning af hennes 100-årsjubileum öfver henne präglad minnespenningen för året, var, ehuru själfskrifven, en utmärkelse af ovanligt slag, emedan före Fredrika Bremer endast *en* svensk kvinna erhållit en sådan, nämligen Anna Maria Lenngren.

Det var också därom minnestecknaren, professor Nyblom, erinrade i den af honom författade minnesteckningen, hvilken i sammandrag föredrogs på akademins högtidssammankomst sistlidne 20 dec. Utgångspunkten för förf:s teckning, hvilken framdeles i sin helhet kommer att införas i akademins handlingar, var en jämförelse mellan dessa båda märkliga diktare, hvilka i snillegåfvor ägde så mycket gemensamt, ehuru författarinnan till »Teckningar ur hvardagslifvet» utöfvade ett långt större inflytande på det sociala lifvet än fru Lenngren. Som en ytterligare likhetspunkt mellan de båda författarinnorna nämde tal., att Fredrika Bremer blifvit föreslagen och fru Lenngren åtminstone påtänkt till inval i Svenska akademien.

För öfrigt framgick det af den del af minnesteckningen, hvilken redan nu framlagts för allmänheten, att Fredrika Bremer i professor Nyblom funnit en skildrare, som ej blott bedömt hennes livsverk från den framstående estetikerns måttstock, utan med lika mycket förstående vetat framställa henne i hennes egenskap af kvinnofrigörelsens främsta fanbärerska i vårt land.

Akademins medalj öfver Fredrika Bremer visar å ena sidan författarinnans bröstbild och namn, å den andra en vestal, vårdande flamman på ett altare. Å omskriften läses: »*Mores domesticos et dignitatem mulieris celebravit*» (Hon har förhärliat hemlifvet och kvinnans värdighet) och i afskrifningen: »*Laudes antiqui orbis et novi assecuta ob. MDCCLXV*» (Frejdad i gamla och nya världen afled hon 1865.)

Föreningsmeddelanden.

Whitlockska stipendiet å etthundrasextio kronor har för år 1092 tilldelats fl. studeranden i Upsala fröken Eva Braun.

*

Fredrika-Bremer-Förbundets möten för kvinnor vid Liljeholmen. Den 12 dec. höll fröken Clara Wahlström inför ett talrikt auditorium ett med lifigaste intresse åhördt föredrag »om fosterlandskärlek».

Nästa möte, som blir tillgängligt såväl för män som kvinnor, kommer att äga karaktären af ett julsamkväm med kaffeservering och sång. Därvid skall fröken Lilly Engström lämna »En skildring af natur och folklif i Norge».

*

Dagny under 1902. Som af tidskriftens anmälan framgår, kommer planen för tidskriftens program och utgifvande under år 1902 att fortgå oförändrad. Endast med afseende å titelbladet har den ändringen vidtagits, att orden »organ för Föreningen för välgörenhetens ordnande och Handarbetets vänner» skola utgå, hvilket dock ej utesluter att dessa föreningsars verksamhet och sträfvan den med samma intresse som tillföre skola följas.

I fråga om redaktionens sammansättning må meddelas, att fil. kand. fröken Klara Johanson med detta år afgår från sin befattning såsom redaktionssekreterare,

Från skilda håll.

Handarbetets Vänner »arbetspris» för år 1901 har tilldelats fru Clara Geijer för förtjänstfullt arbete vid gobelinrestaurering.

*

Handarbetets Vänner utställning i Kunstgewerbemuseum i Berlin, som afslöts den 24 november, är för närvarande ordnad i Dresden, där den öppnades den 7 december och fortgår till den 15 januari.

Senare är meningen att densamma skall öfverföras till Leipzigs Kunstgewerbe-museum.

*

Kvinnors verksamhet inom fattigvården. Till ledamot i Katarina fattigvårdsstyrelse har invalts fröken C. Wahlström, i styrelsen för Sabbatsbergs ålderdomshem fröken S. Netzel, i styrelsen för Stockholms stads uppfostringsanstalt för flickor fru S. Forssner, i styrelsen för Stockholms barnhem grefvinnan A. Mörner och i styrelsen för Stockholms stads asyler för husvilla fröken A. Bergström.

Som samtliga dessa kvinnor förut välsignelserikt verkat i den enskilda fattigvårdens tjänst, har säkerligen fattigvårdsnämnden gjort ett godt val och därmed gått i spetsen för en reform i fråga om fattigvårdsstyrelsernas sammansättning, hvilken otvifvelaktigt kommer att medföra en vinst för vårt samhälle.

Böcker insända till Fredrika-Bremer- Förbundet.

- Aktiebolaget Hiertas bokförlag:** *Yonge, Charlotte, M.*, Arvingen till Redclyffe.
- Aktiebolaget Normans förlag:** *Rosenberg, Olof*, ABC- och läsebok för småskolor. — *Sperl, August*, På spaning efter en gammal urkund. — *Jackson, Georges*, Det viktigaste först. — *Tussilago*, Blomsterdoft och stormhvirflar.
- Beijers bokförlagsaktiebolag:** *Hayens, Herbert*, En kapten vid de irregulära. — *Nordenadler, Ebba*, Den gamla prästgården. — *Ragozin, Zinaïde, A.*, Sagan om Siegfried, hjälten från nord. — *Lobe, J. C.*, Musikens katekes. — *Arnold-Forster, H. O.*, I farans stund.
- Wilhelm Bille:** *Horsley, Reginald*, Till sjöss och lands. — *Oterdahl, Jeanna*, Solhult. — *May, Karl*, Old Shatterhand och Yuma-indianerna.
- Adolf Bonnier:** *Verner, E.*, Högvidt. — *Reuter, Gabrielle*, Ellen von der Weiden. — *Asenijeff, Elsa*, Oskuld.
- Albert Bonnier:** *Malling, Mathilda*, Damerna på Markby. — *Lindberg, Elsa, Ann-Lis*. — *Starnberg, Märta*, Kärlek. — *Roos, Mathilda*, Djupets sagor. — *Fahlstedt, Amalia*, I sommartid. — *Meister, Friedrich*, I den kinesiske drakens klor. — *Gjems-Selmer, Ågot*, Småflickornas bok. — Snöflingan 1901. — *Borgström, G.*, Homeros Odysse. — *Cervantes, Don Quixote*. — *Elkan, Sophie*, Drömmen om Österlandet. — *Lagerlöf, Selma*, Jerusalem. Två berättelser. I. I Dalarne. — *Jensen, Alfred*, Resebilder. — *Granqvist, Ida*, Ett hem. — *Norrmann, Fanny*, Galläpplen och Paradisäpplen. — Verdandis småskrifter 100—102. — *Topelius, Zach.*, Läsning för barn. Illustrerad af finska och svenska konstnärer. Första boken.
- A. V. Carlsons bokförlagsaktiebolag:** Ledstjärnan, julkalender 1901 — *Schoug, Carl*, Tankekorn. — *Storjohann, J.*, Psaltaren. — *Valdemar*, Länsmansgården. — Jag vet att min förlössare lever, tröstens ord för präfningsens tider, utvalda af H. K. H. Storhertiginnan Luise af Baden.
- John Dahlberg:** Linnea, kristlig ungdomskalender.
- Folkskolans barntidning:** *Quint, Stina*, Guldslottet. Julklappen 1901.
- Fosterlandsstiftelsens förlagsexpedition:** *Walton, O. F.*, Räddad från hafvet. — *Evers, Ernst*, Hemåt. Frideborg, folkkalender för 1902. Julkärften 1901. — *Missionsbiskop Hannington*, Faror och äfventyr i Central-Afrika. — *Nottrott, Elise*, Pundidij och Bilong. — *Haahli, Hilja, Helvi*. — Korn åt små fåglar, 1902. — *Runa*, Hvardagslif. — *Sahlin, Kristoffer*, Ungdomskamp och ungdomsmod. — *Fr., H.*, Stor glädje. — *Jensen, Gustaf*, Vid juletid.
- C. E. Fritzes K. hofbokhandel:** *Robson, Isabel, Suart*, En flicka utan ärelystnad. — *Mansergh, Jessie*, Klöfverbladet. — *Beskov, Elsa*, Vill du måla? h. IX, X.

Hugo Geber: *Kerfstedt, Amanda*, Reflexer. — *Bååth-Holmberg, Cecilia*, En svensk storman. — *Snoilsky, Carl*, Goethes visor och dikter. — *Quiding, Annie*, Bröderna. — *Bergström, P. W. A.*, Den tillförlitlige rådgifvaren. — *af Wirsén, C. D.*, Vid Juletid. — *Kipling, Rudyard*, Kim, hela världens lille vän.

C. & E. Gernandt: *Milreis, Còlas*, Zamył i älfvornas land. — *Zwilgmeyer, Dikken*, Ur en yrhättas dagbok. — *Vestberg, Axel*, Sagor från Österlandet. — *Esops Fabler*. — *Petersen, Karl*, Kalle Stark. — *Ewald, Karl*, I det fria. Barnkorståget. *Nyblom, Helena*, Det var en gång, del I, II.

C. V. K. Glerup: *Stockton, Frank R.*, Unge husbonden på Hyson Hall. *Cederschiöld, Gustaf*, Konung Sverre. — *Bååth, A. U.*, Sagan om Gutte den starke.

Ivar Hæggström: *Spyri, Johanna*, Dori. — *Ewing, Juleana*, *Horatia*, Timothys skor och andra berättelser. — *Widerström, Karolina*, Om utsträckning af ämnet hälsolära.

Lars Hökerberg: *von Ebner-Eschenbach, Lotti*. — *Aurelius, Hedvig*, Vårskisser. — *Chambers, Arthur*, Människan och andevärlden. — *Österberg, Laura*, Några sagor för barn. — *Palm, Amy*, Borta och hemma. Kusinerna på Våplinge. — *Sköldberg-Pettersen, Sigrid*, Visor för barn. — *Agrell, Alfhild*, Prins Pompom. — *Fitinghoff, Laura*, Skisser och berättelser; En liten värld bland fjällen. — *Beskov, Eugenie*, En bok om Greta och alla hennes djur.

Adolf Johnson: *Fürth, G. L.*, Småttingarnes bilderbok. Barnens djurbilderbok. I djurparken. — *E. S.*, Julgubbens alfabet. — *Good, Arthur*, Tom Tits experiment. — *Caine, O. V.*, Inför Napoleon. — *Eitner, Martha*, Cilly. — Kan du räkna? — Äfventyrsböcker, 51—62. — *Möllhausen, Balduin*. Den förvildade.

Ljus förlag: *Lundell, J. A.*, *Noreen, Ad.*, För skola och hem, häft. 10—18. — *Schweirin, H. H.*, De stora upptäckternas tidevarf. — *Slave, E.*, Bilder från folkets lif i Palestina. — *Dickens, Charles*, Två städer.

Ab. Lundquist: *Roos, Anna M.*, Mariæ nyckelpigas visor.

P. A. Norstedt & söner: *Björnstjerna, Charlotte*, Från östan och västan. — *Molesworth, Mrs*, Den förtrollade trädgården. — *Andersens* sagor i urval. — *Kingsley, Charles*, Flodbarnen. — *Anderson, Hedda*, Lilla Lisa. — *Fryxell, And.*, Berättelser ur svenska historien, illustr. uppl. del I, II. — Berättelser ur svenska historien, nationalupplaga, h. 49—60. — *Estlander, B.*, Allmänna historien. — *Harraden, Beatrice*, Det reder sig nog. — *Molesworth, Mrs*, Hoodie. — Förlagskatalog 1879—1900. — *Fries, Ellen*, Svenska kulturbilder ur 16- och 1700-talens historia. — Den svenska odlingens stormän del I andra uppl. — *Platon*, Valda skrifter. — *Tant, Cissy*, Litteraturhistoriska bilder från Storbritannien.

Schedins förlag: *Söderberg, C. N.*, Dikter och sånger.

Fr. Skoglund: *Trine, R., W.*, Det synliga i samklang med det osynliga. — *Drummond, Henry*, Stötestenar undanröjda. — *Pemberton, Max*, Roy den fogelfrie. — *Alrutz, Sidney*, I vår tids lifsfrågor, N:o XXI. — *Coulevain, Pierre, de*, Den segrande Eva. — *Kollhoff, Gustaf*, Ur djurens lif.

Svensk läraretidning: Tummeliten 1901. Jultomten 1901, praktupplaga. Jultomten 1901, Skolbarnens jultidning. Fågelblå. Tomtefars sagor och berättelser 1901. Barnbiblioteket Saga 8, 9.

(Forts. å omslagets 3:e sida.)

Svensk Dam-Tidning

ingår år 1902 i sin 13:de årgång och utkommer fortfarande hvarje Fredag i samma format och med samma syften, som hittills.

Tidningen skall fortfarande meddela goda romaner, berättelser, beskrifningar och instruktiva artiklar, som lämpa sig till en underhållande, *nöjsam* och *nyttig familjelectyr*.

Bland nyheter för år 1902 vilja vi här påpeka endast den märkligaste, som vi tro skall väcka alla våra läsares allra största intresse.

Följetongsbilagan kommer att upptaga en ny, märklig bok med titel:

Skönhet, Hälsa och Långt lif,

af professor *Boyd Laynard* i London. Denna bok finnes ej i svenska bokhandeln, men har i sitt hemland England på ej fullt 2 års tid spridits i nära 1 million exemplar och väckt stort uppseende samt har af den engelska prässen betecknats såsom »*århundradets märkligaste bok*».

Författaren säger själf att »de lärdomar hans bok meddelar äro ägnade att försköna och förbättra den mänskliga racen».

Och en engelsk journalist skriver: »Denna bok innehåller sanningar, som om de påaktas skola förmå ändra människosläktets historia. Alla män och kvinnor böra läsa den. Och när ni har läst den, skall edert lif blifva förvandladt. Det skall bli bättre, lyckligare, gladare.»

Och vi, som noga fördjupat oss uti innehållet, tveka ej att säga, att detta är en bok, som hvarje far och mor borde sätta i händerna på sina söner och döttrar. Den passar för alla åldrar och alla stånd och den är fint och diskret skrifven, det är en god och instruktiv bok, som den fin-känsligaste mor kan gifva åt sin unga dotter.

Boken innehåller ej mindre än 123 kapitel, ur hvilkas innehåll vi här göra ett utdrag:

Skönhetens värde och fördelar. — Huru vi själfva skapa vårt utseende. — Huru utseendet förändras. — Huru skönhet försvinner. — Huru ett oskönt ansikte kan förskönas. — Ansiktet som själens spegel. — Huru tillfälliga ansiktsuttryck bli permanenta. — En metafysisk hemlighet: konsten att förblifva ung till utseendet. — Dälig hy, dess orsaker och botemedel. — Huru sinnöfreelser inverka på hyn. — Hårets vård, orsaken till hår-ets affallande samt förtidiga grånande, botemedel däremot. — En tillförlitlig och oskadlig hårfärg. — Skrynklor samt huru de undvikas och utplånas. — Frånkar och pormaskar. — Pul näsa, utstående öron och deras behandling. — Dälig andedräkt. — Hvarför tänderna förstöras. — Huru blifva smärt. — Huru få ett fylligt bröst. — Huru få vackra axlar. — Magerhet och fetma samt dessas speciella behandling. — Händernas och fötternas vård. — Konsten att läsa karaktären i människans ansikte. — Själens inflytande på kropp och hälsa. — Huru »tron» botar sjukdom. — Huru sorg, vrede och andra passioner förstöra hälsan. — Skrott som medicin. — Hälsodiet. — Diet, som befordrar intelligensens odling. — Bads inflytande på hälsan. — Vårt sätt att andas och huru det inverkar på hälsan. — Det gifta ståndets inflytande på hälsan. — Jämförande statistik öfver vitaliteten hos gifta och ogifta. — 100 yrken och deras olika inflytande på hälsa och långt lif. — Sömn och sömnlöshet. — Ögonen och deras vård. — Öronen. — Röstens odling. — Minnet och huru det uppöfvas. — Stanning och dess kurerande. — Nervositet och rodnad. — För tidigt åldrande och dess orsaker. — Regler för uppnående af långt lif. — Några hufvudprinciper för hälsa och långt lif o. s. v.

Denna intressanta och innehållsrika bok, som ensam är värd mer än hvad tidningen kostar för ett år, medföljer alltså gratis till alla tidningens prenumeranter år 1902. Pärmar till billigt pris komma äfven senare att tillhandahållas.

Tidningens pris förblifver oförändradt och ställer sig sålunda:

Kr. 2: 20 för helt år; Kr. 1: 20 för halft år; Kr. 0: 70 för kvartal, postarvodet inberäknadt.

Redaktionen.

— C. E. Lagerström —
FREJA-MAGASINET
STOCKHOLM
Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Nya Hushållsskolan

(för bildade flickor). Grundad 1881.

Föreståndarinna: Fröken H. Cronius.

Nya Hushållsskolans Matsalar

Vestra Trädgårdsgatan 19.

OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

(Insända böcker. Forts.)

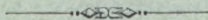
Svithiods förlag: *Graef, E.*, Nybyggare. — *Janson, Kristoffer*, Vildrosen. — *Cassau, Carl*, Samohaha och Siouxkriget; Indianagentens döttrar. — *Anders, Ludvig*, Indianhöfdingens hofmålare; Prärijägarna; Vilda Västern. — *Brüchig, Otto*, Guldets förbannelse; Den hvita indianbruden; Trappers hemlighet. — *Western, L., A.*, Förföljda af indianer. — *Graepf, L. W.*, Texas ros. — *von Barfus, L.*, I öde-
marken; Watawa, indianhöfdingens dotter. — *Richter, Emil*, Skinnstrumpans död.

Wahlström & Widstrand: *Beskow, Elsa*, Pottes äfventyr i blåbärs-
skogen. — *Mörner, Birger*, När och fjärran. — *Beskow, Natanael*,
Predikningar på kyrkoårets sön- och helgdagar. — *Forslund, Carl*
Erik, Storgårdsblomster.

Enskilda sändningar:

Hagman, Lucina, Fredrika Bremer 1801—1901, utgifven af kvinno-
saksförbundet Unionen.

Burman, Conny, *Burman, Conny*, Färgöfningar för de unga.

Anmälan.

Dagny utgifves år **1902** efter samma plan som föregående år. Tidskriften, som utgifves af och är organ för *Fredrika-Bremer-Förbundet*, skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Liksom tillföre skall *Dagny* beakta kvinnofrågan och alla dess företeelser samt ägna sin uppmärksamhet åt olika områden af kvinnlig verksamhet, så väl de praktiska som de ideella. Ehuru största utrymmet är förbehållet åt sociala frågor, skola de litterära intressena icke förbises, i all synnerhet komma de litteraturalster, som behandla kvinnorörelsen i in- och utlandet att med vaken blick följas. Översikter och notiser, kortare berättelser, resebref, biografiska och historiska utkast m. m. skola allthjämt rikligt i tidskriften inslyta.

Dagny redigeras af fröken *Lotten Dahlgren*, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer **1902** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken *Ingeborg Bergström*, 31 Östermalmsgatan 31.

Adress:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

Stockholm, Aftonbladets tryckeri, 1901.

Från obehagen af gamla frostsckador och kylknölar
kan man icke befria sig genom att endast tillfälligtvis fukta de skadade ställena med det flyktiga medlet Salubrin. Ett
verksamt medel däremot är salubrinomslag med utspädd Salubrin, såsom närmare angifves i den Ivarje flaska medföljande
beskrifningen. Salubrin tillhandahålles i Partym-, Speerri- och Fargaffärer. Parllager hos Geijer & Co, Stockholm.